

Inhalt

Vorbemerkung	7
Einleitung: Themenstellung – Relevanz – Ergebnisse	15
Differenzierung zu Theaterwissenschaft und Theatergeschichte	16
Zeitbezüge im historischen Drama	17
Analysefokus und Korpus	18
Skizzierung der Ergebnisse	19
Aufbau und Gliederung	20
A. Allgemeiner Teil: Zur Spezifik der Gattung „historisches Drama“	21
I. Historische Dramen: Aktualität und (Re-)Konstruktion	23
I.1. Historisches Drama und kulturelles Gedächtnis	27
I.2. Eine systemtheoretische Beschreibung von kulturellem Gedächtnis	32
I.3. Zur Repräsentation von Geschichte im dramatischen Text	35
I.4. Repräsentation und dramatische Handlung (<i>mythos</i>)	38
I.5. Historisches Drama und Geschichtsschreibung als Repräsentationen	40
I.6. Dramatische Re-/De-präsentation.....	48
I.7. Die Allegorie zwischen Repräsentation und Depräsentation	52
I.8. Die Repräsentationsleistung des Dramas in der Ästhetik Hegels.....	56
I.9. Die Nation in Hegels Ästhetik und das historische Drama	69
II. Kommunikationstheoretische Implikationen der Gattung Drama	73
II.1. Zur Fokussierung der Analyse.....	75
II.2. Text und Lebenswelt	76
II.3. Die ideologische Bewertung eines Dramas	80
II.4. Dialogizität und Drama	86
II.5. Eine Frage der Perspektive?	90
II.6. Die Position des Dritten als methodische Konsequenz aus Bachtins Polyphoniekonzept	92
II.7. Theoretische Bestimmung des Analysestandpunktes.....	99
II.8. Die Positionen des Dritten.....	101
II.9. Was beobachtet das (Lese-)Publikum?.....	102
III. Erläuterungen und Überleitung zum analytischen Teil	107
III.1. Zur Gattungsdefinition und Korpuswahl	107
III.2. Erläuterungen zur Schreibweise von Eigennamen und zu Pluralformen mit generischer Bedeutung	111
III.3. Erläuterungen zur ideologischen Analyse.....	112
III.4. Legende zu den Figurenkonstellationen	114

B. Analytischer Teil: Das tschechische historische Drama im soziokulturellen Kontext	117
IV. (Historisches) Drama und Gesellschaft	119
IV.1. Aufriss der Gattungstradition	119
IV.2. Der kulturgeschichtliche Kontext des tschechischen Dramas	124
IV.3. Tschechisches Theater vor 1848	130
IV.3.1. Exkurs: Kurze Bemerkung zur Zensurpraxis	142
IV.4. Ideologische Analysen historischer Dramen des <i>obrození</i>	146
IV.4.1. Jan Nepomuk Štěpánek: <i>Břetislav První, Český Achylles, aneb: Vítězství u Domažlic. Vlastenská původní činohra z jedenáctého století v pěti jednáních</i> (1812)	146
IV.4.2. Josef Linda: <i>Jaroslav Šternberg v boji proti Tatarům. Divadelní hra</i> (1823)	154
IV.4.3. Václav Kliment Klicpera: <i>Soběslav, selský kníže. Truchlohra ve čtveru dějství</i> (1826)	163
IV.4.4. Šebestián Hněvkovský: <i>Jaromír. Smutnohra v pateru jednání</i> (1835)	174
IV.4.5. Karel Hynek Mácha: Bemühungen um historische Dramen (1830–33)	179
IV.4.6. Josef Kajetán Tyl: <i>Čestmír. Dramatická báseň ve dvou odděleních</i> (1835)	186
IV.4.7. Václav Vojáček: <i>Ludmila. Drama ve třech dějstvích</i> (1843) ...	193
IV.4.8. Simeon Karel Macháček: <i>Záviš Vítkovic, pán z Růže anebo Pokuta za zradu. Smutnohra v pateru jednání</i> (1846)	195
IV.4.9. Josef Jiří Kolár: <i>Monika. Tragédie ve třech jednáních</i> (1846)....	200
IV.4.10. Ferdinand Břetislav Mikovec: <i>Záhuba rodu Přemyslovskeho. Tragédie ve čtyřech jednáních</i> (1848)	210
IV.4.11. Josef Kajetán Tyl: <i>Krvavý soud aneb Kutnohorští havíři. Činohra v pěti jednáních</i> (1847)	214
IV.4.12. Josef Kajetán Tyl: <i>Jan Hus. Dramatická báseň v 5 odděleních</i> (1848)	225
IV.5. Synopsis: Themen und Tendenzen des historischen Dramas von 1812 bis 1848	235
IV.6. Das historische Drama in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts...	245
IV.6.1. Exkurs zur Geschichte des Nationaltheaters	245
IV.6.2. Josef Václav Frič: <i>Svatopluk a Rastislav. Truchlohra v pateru dějství z dějin moravských</i> (1857)	252
IV.6.3. Exkurs zum Dramenwettbewerb für historische Dramen aus der slawischen Geschichte	258

IV.6.4.	Vítězslav Hálek: <i>Záviš z Falkenštejna. Tragedie v pěti jednáních</i> (1860)	263
IV.6.5.	Vítězslav Hálek: <i>Král Vukašín. Tragedie v pěti jednáních</i> (1862)	270
IV.6.6.	Vítězslav Hálek: <i>Sergius Catilina. Tragedie v pěti jednáních</i> (1863)	275
IV.6.7.	Josef Václav Frič: <i>Ivan Mazepa. Tragedie v 5 dějstvích</i> (1865)	281
IV.6.8.	Emanuel Bozděch: <i>Baron Goertz. Truchlohra v pěti dějstvích</i> (1867)	289
IV.6.9.	František Zákrejs: <i>Král svého lidu. Truchlohra v pěti dějstvích</i> (1879)	295
IV.6.10.	Václav Vlček: <i>Lipany. Truchlohra v pěti jednáních</i> (1881)	303
IV.6.11.	Ladislav Stroupežnický: <i>Paní mincmistrová. Aktovka</i> (1885)	310
IV.6.12.	Julius Zeyer: <i>Neklan. Tragedie o pěti jednáních</i> (1893)	316
IV. 7.	Das historische Drama im ersten Drittel des 20. Jahrhunderts	324
IV.7.1.	Alois Jirásek: <i>Jan Žižka. Historická hra o pěti jednáních</i> (1903)	324
IV.7.2.	Jaroslav Hilbert: <i>Falkenštejn. Hra o pěti dějstvích</i> (1903)	329
IV.7.3.	Ein Vergleich der Usurpationsdramen um Záviš von Falkenštejn und Otokar Fischers <i>Přemyslovci. Hra o pěti dějstvích</i> (1918)	338
IV.7.4.	Jaroslav Hilbert: <i>Česká komedie. Válečná epizoda z roku 1866 o jednom dějství</i> (1908)	342
IV.7.5.	Viktor Dyk: <i>Posel. Drama o třech dějstvích</i> (1907) und <i>Revoluční trilogie</i> (1908–1917)	344
IV.7.6.	Arnošt Dvořák: <i>Král Václav IV. Drama o pěti dějstvích</i> (1910)	352
IV.7.7.	Arnošt Dvořák: <i>Husité. Tragedie národa o pěti dějstvích</i> (1919)	358
IV.8.	Diachroner Überblick über Dramen um den hl. Václav/Wenzel	365
IV.8.1.	Josef Kajetán Tyl: <i>Krvavé křtiny, čili, Drahomíra a její synové: Romantický obraz z dávných dějin českých ve čtyřech odděleních</i> (1849)	366
IV.8.2.	Jan Dvorský: <i>Drahomíra. Dramatický obraz z českých dějin v třech jednáních</i> (1859)	373
IV.8.3.	Jaroslav Vrchlický: <i>Česká trilogie</i> (1882–1903)	376
IV.8.4.	František Langer: <i>Svatý Václav. Tragédie ve třech dějstvích</i> (1912)	385

IV.8.5. František Zavřel: <i>Boleslav Ukrutný. Tragoedie o třech dějstvích</i> (1919)	392
IV.8.6. Jaroslav Durych: <i>Svatý Václav. Kvas na Boleslavi. Hra o třech dějstvích</i> (1924)	397
IV.8.7. Gabriela Preissová: <i>Svatý Václav. Hra o pěti dějstvích</i> (1929)	406
IV.8.8. Stanislav Lom: <i>Svatý Václav. Tragická hra z českých dějin</i> (1935)	413
IV.9. Zusammenfassung des diachronen Überblicks über die Dramatik um sv. Václav	420
V. Zusammenfassender Überblick über die analysierten Dramen	426
V.1. Methodische Vorbemerkung	426
V.2. Erörterungen zu diversen Synopsen	430
V.3. Schlussbemerkung	444
VI. Brief Overview of the Study	448
VII. Stručná charakteristika díla	455
VIII. Literaturverzeichnis	461
VIII.1. Abkürzungen und Siglen	461
VIII.2. Primärliteratur	461
VIII.3. Sekundärliteratur	463
IX. Namens- und Werkregister	473